

”Elämäni onnellisin päivä, olen vihdoin Savonlinnassa, Erik Laxmanin kotikaupungissa”

Japanilainen toimittaja Hideki Aihara on matkustanut sankarinsa jalanjäljissä pitkin Siperiaa. Savonlinnaan hänet toi Riihisaaren Erik Laxmanin jäljillä -näyttely.

Riitta-Leena Lempinen-Vesa

Tämä on minun unelmiä täyttymys. Olen tutkinut Erik Laxmanin elämää jo 30 vuotta ja nyt pääsin toiveideni paikkaan, Laxmanin synnyinkaupunkiin Savonlinnaan. Näin sanoo Hokkaido-lehden toimittaja Hideki Aihara, joka oli tiistaina vaimonsa kanssa Savonlinnan Riihisaareen tuomassa Erik Laxmanin jäljillä -näyttelyä avajaisiin terveiset Nemuron kaupungista. Siellä Erik Laxmanin poika Adam Laxman vietti kahdeksan kuukautta vuonna 1789.

Erik ja Adam Laxman auttoivat japanilaista kapteeni Kodayu Daikokuyaa ja tämän miehistöä palaamaan Siperiasta Japaniin. Haaksirikko tunteet viettivät Venäjällä yhteensä kymmenen vuotta.

–Tämä tarina on kuuluisa Japanissa. Siitä on tehty kirjoja ja kolme elokuvaakin.

–Adam ja Erik Laxmanin osuus nousi julkisuuteen vasta 1993, jolloin vietettiin kapteeni Daikokuyan paluun 200-vuotisjuhlaa. Tein silloin useita juttuja aiheesta, ja sain Laxman-kuumeen, kertoo Hideki Aihara.

Japanissa oli tiedossa, että nuori venäläinen upseeri Adam Laxman auttoi haaksirikko tunteet Siperiasta takaisin Hokkaidolle ja jäi Japaniin kahdeksaksi kuukaudeksi. Moni muu asia oli tuntematon.

–Minulle selvisi, että tarinan sankari olikin Erik Laxman. Adamin isä. Erik tapasi haaksirikko tunteet Siperiassa ja otti heidät hoiviinsa. Kun aloin tutkia Erikin elä-

mää, hämmästyin.

–Erik Laxman oli monilahjakkuus, nero. Hän oli vahva, seikkailunhaluinen, lämmin ja ystävällinen, rohkea, periksi antamaton ja työteliäs. Hän oli biologi, maantieteilijä, kemisti, pappi, kanso-
jentutkija.

–Eniten hämmästytti Erikin hyvä sydän: Miten kukaan voi matkustaa ystävänsä vuoksi edestakaisin 10 000 kilometriä, Tyyne-
meren rannalta Pietariin ja takaisin? Ja vielä kävellä? Erik teki näin.

Matkan tarkoitus oli tavata Katarina Suuri ja saada tältä käyt-
töön laiva.

Katarina antoi Erikille laivan, jolla viedä japanilaiset kotiin. Samalla voisi avata kauppasuhteet suljetuun Japaniin. Mukana oli Erikin upseeri-poika Adam. Laiva odotaisi Tyyne-
meren rannalla.

Erikin kunto huononi paluun-
matkalla, ja hän kuoli. Poika Adam vei japanilaiset kotiin Nemuroon.

–Tämä oli Erikin ajatus. Poika toteutti isän tohtia.

–Adam oli toki tärkeä henkilö: hän tutki isänsä tapaan Japanin kasveja ja toi Japaniin mustaa teetä ja luistimet. Hän oli ensimmäinen suomalainen Japanissa.

–Adam miehineen myös rakensi saunan Nemuroon. Luistimista ja saunasta on säilynyt kuvia. Japanilaiset ihastuivat luistelemiseen, kiitos Adamin.

Aihara itse ihastui niin paljon Erikin ja Daikokuyan edestakaiseen matkaan Siperian halki, että hän

Japanilaiset Hideki ja Emi Aihara toivat Erik Laxmanin jäljillä -näyttelyä avajaisiin terveiset Nemuron kaupungista. Lahjaksi he saivat Eve Sallisen Laxman-aiheisen grafiikan työn.

lähti toteuttamaan sitä.

–Otin selville Laxmanin reitin ja matkustin kaupunkethin, joissa hän oli käynyt. Olen käynyt hyvin monessa Siperian kaupungissa Erik Laxmanin jalanjäljissä. Se on ollut hyvin jännittävää.

Yksi asia oudoksutti. Tiedoissa puhuttiin venäläisestä upseerista, mutta mistään Venäjältä ei löytynyt Nyslott-nimistä kaupunkia.

–Ihan kuin Erikin syntymäkaupunki olisi kadonnut maailmankartalta. Missä ihmeessä se oli? Savonlinnassa asuva Chieko Okabe-Silvasti otti vuonna 2019 yhteyttä Nemuron kaupunkiin. Hän oli kiinnostunut Savonlinnan ja Nemuron yhteistyöstä Laxmanin teeman ympärillä.

–Silloin arvoitus ratkesi: Nyslott onkin suomalaisen Savonlinnan kaupungin ruotsinkielinen ni-

mi! Savonlinna löytyi heti. Ja ennen kaikkea: Erik Laxman olikin suomalainen eikä venäläinen. Se oli suuri yllätys, nauraa Aihara.

–Silloin tiesin: haluan Savonlinnaan, haluan nähdä Erikin kotikaupungin.

–Vaikka Erik Laxman lähti Savonlinnasta opiskelemaan hyvin aikaisin, hän rakasti koko elämänsä kotikaupunkiaan ja hänen sydämensä oli täällä.

Tiistaina Aihara sai nähdä omin silmin nyky-Savonlinnan.

–En ihmettele, että Erik rakasti tätä kaupunkia. Tämä on kaunis ja herttainen. Tämä on elämäni onnellisen päivän: olen vihdoin Savonlinnassa.

Erik Laxmanin jäljillä -näyttelyä avajaisissa tiistaina puhui myös Japanin lähetystöneuvos Kazumasa

Miyazaki, joka iloitsi siitä, että Savonlinna pitää Laxmanin perintöä yllä ja muistaa myös Savonlinnan ja Nemuron pitkät yhteydet.

Näyttelyyn kuuluu myös Tatsuo Hoshikan talviaikaisia maalauksia. –Saavuin Suomeen 1986, tammikuussa oli 87 astetta pakkasta. Se oli kamalaa mutta kaunista. Silloin ihastuin pakkasen kauneuteen ja olen maalannut paljon talviaiheita. Teokset sopivat hyvin Erik Laxmanin elämään. Hän matkusti Siperiassa talvella ja kesällä, valtavia matkoja. Maalauksissa on samaa kylmää ja matkanteon tunnelmaa, sanoo Hoshikan.

Erik Laxmanin jäljillä -näyttely 19.9.2023–7.1.2024, Riihisaari – Savonlinnan museo.

Savonlinnan oma ihmemies Erik Laxman

Riitta-Leena Lempinen-Vesa

Hänen mukaansa on nimetty kasvilajeja. Hän oli Venäjän tiedeakatemian kemian ja taloustieteen professori, akateemikko jo 33-vuotiaana. Hän raportoi ensimmäisenä suomensukuista kansoista Uralilla, Baikalin kuumista lähteistä ja Viljuin tiivistäntekentistä.

Hän löysi sinisen lazurin ja elo-

hopean jäätympisteet, perusti kaivoksen, kehitti lasinvalmistusta ja aloitti säämittausten tekemisen.

Ihmemies, yleisnero Erik Laxman syntyi 1737 Savonlinnassa ja kuoli Siperiassa 1796.

Museoamateurssi Anssi Taskinen on koonnut Riihisaaren ensimmäisen suuren Laxman-näyttelyn.

–Projektin alkoi jo neljä vuotta

sitten. Alun perin tarkoitus oli tutkia Venäjällä häneen liittyvää materiaalia ja saada sieltä esineistöä. Sitten tuli Ukrainan sota, ja yhteydet Venäjään katkesivat. Näyttelyä ei ollut uudestaan.

–Filosofian tohtori Jyrki Paasikoski laati näyttelyyn jännän osion 1700-luvun Savonlinnasta, itse tein isä Erikin ja poika Adamin osiot, kertoo Taskinen.

Erik Laxman kävi koulua Savonlin-

nassa, Rantasalmella ja Porvoossa, lopuksi Turussa. Kotikieli on ruotsi, mutta hän osasi suomea.

–Pappistyö vei ensin Kannakselle, sitten Pietarin kautta Siperiaan, ja siellä hän teki uskomattoman elämäntyönsä, kertoo Taskinen.

Laxman nimettiin Siperian luterilaisen kirkon papiksi, ja niin alkoi matkustelu ympäri valtavaa maa-aluetta. Laxman oli jo Kannakselle asuessaan lähettänyt kas-

vinäytteitä Ruotsiin, kasvitieteilijä Carl von Linnelle. Siperiassa jatkui kasvien ja myös hyönteisten ja kivien keruu. Papista tuli tiedemies ja myös aikansa suurmies.

Näyttelyssä on kattavat tekstit Erik Laxmanista. Sitä elävöittävä muun muassa kahden japanilaista taiteilijan, maalari Tatsuo Hoshikan ja akvarellisti Yumi Paukaman teokset. Taidekulttuurin oppilas Eve Sallinen maalasi Erikistä muotokuvan.